

**Otázky ke státní zkoušce bakalářského studia
Český jazyk a literatura – literární část
Katedra české literatury
Pedagogická fakulta UK
Platné počínaje akad. rokem 2023/24**

Bakalářská státní zkouška oboru český jazyk a literatura probíhá ústní formou a skládá se ze dvou částí, z jazykové a literární. Jejím posláním je ověřit schopnost studentů syntetizovat znalosti a dovednosti získané v bakalářském stupni studia a aplikovat je při práci s texty věcné i krásné literatury.

Celá státní zkouška trvá přibližně 45 minut, z toho polovinu času student odpovídá na otázky z literatury a polovinu času na otázky z jazyka. Na přípravu má rovněž 45 minut.

LITERÁRNÍ ČÁST STÁTNÍ ZKOUŠKY

Cíl zkoušky

Cílem zkoušky z literatury je posoudit *znalosti* z oblastí literární teorie a literární historie a *schopnost analyzovat a interpretovat text*. V diskuzi nad konkrétními ukázkami z děl literatury 19. a 20. století komise ověřuje znalosti a dovednosti z literární teorie, historie a historické poetiky v rozsahu, který byl již testován v průběhu studia, a to v předmětech: Současný literární život, Teorie literatury I a II a Dějiny české literatury I, II, III.

Průběh a obsah literární části zkoušky

Uchazeč si vylosuje úryvek z některého reprezentativního díla české literatury, u něhož bude uveden autor, název díla a rok jeho vydání. Ke každému textu náleží dvě otázky, jedna *analytická a interpretační* (a), která se vztahuje přímo k úryvku, a jedna *obecnější* (b – viz příloha 1), která je zaměřena na širší literárněhistorický a literárněteoretický kontext.

V popředí pozornosti stojí díla, poetika, myšlenkový svět a generační vazby klíčových reprezentantů české literatury (zejména Máchy, Erben, Němcová, Neruda, Jirásek, Březina, Toman, Hašek, Vančura, Čapek, Durych, Nezval, Seifert, Halas, Holan, Kolář, Hrabal, Škvorecký, Havel, Kundera, Lustig, Fuks, Páral, Skácel a další).

Ke zkoušce je nutno předložit seznam četby, který uchazeč sestaví podle instrukcí – viz příloha 2.

Požadavky na studenta

Státnicová komise očekává od uchazeče samostatný, plynulý a jazykově vytříbený projev, stejně jako komplexní interpretační výkon, v němž by se měl soustředit zejména na následující úkony:

- Určení žánru, autorského stylu a literárního směru.
- Určení nejvýraznějších postupů a výrazových prostředků užitých v textu, které vždy doloží konkrétními příklady.
- Pochopení smyslu daného textu.
- Souvislost textu s dobou jeho vzniku.
- Nejdůležitější biografická fakta o autorech.
- Ohlas díla a jeho vědecká reflexe.

Příloha 1: Okruhy otázek (b)

- Charakterizujte hlavní rysy 2. etapy národního obrození (tzv. jungmannovské či agitační). Zaujměte stanovisko k jejímu významu pro rozvoj české literatury (tj. i k jejím limitům, které už na konci národního obrození byly vnímány jako brzda uměleckého projevu).
- Určete důležité rysy uměleckého směru příznačného pro vylosovaný text. Uveďte příklady máchovských inspirací v české literatuře (s využitím vlastní četby).
- Charakterizujte celou Erbenovu sbírku *Kytice z pověstí národních*. Doložte význam žánru balady v české literatuře (s využitím vlastní četby).
- Charakterizujte tvorbu B. Němcové a její význam pro českou literaturu.
- Jakým útvarem publicistického stylu je inspirována vylosovaná ukázka (uveďte jeho nejvýraznější projevy). Charakterizujte úlohu periodického tisku ve vývoji novodobé české literatury. Uveďte, kteří čeští spisovatelé prosluli též jako novináři.
- Charakterizujte obraz venkova v literatuře 19.–21. století (s využitím vlastní četby).
- Vymezte příznačné znaky uměleckého směru, k němuž vylosovaná ukázka z dramatu inklinuje, a jmenujte jeho klíčové české a světové představitele a jejich díla (s využitím vlastní četby).
- Pojednejte o tématu vlastenectví v české literatuře (s využitím vlastní četby).
- Charakterizujte proměny poetiky J. Seiferta (s využitím vlastní četby).
- Pojednejte o českém divadle a dramatu v 1. polovině 20. století (s využitím vlastní četby).
- Charakterizujte diskutované typy literárních postav v dějinách české literatury (s využitím vlastní četby).
- Definujte verš a jeho aspekty, svá tvrzení doložte na příkladech z české poezie (s využitím vlastní četby).
- Podejte výklad o dějinách české katolické literatury v průběhu dvacátého století (s využitím vlastní četby).
- Charakterizujte žánr historické prózy a přístupy k zobrazení historie. Uveďte příklady z české literatury 19.–21. století (s využitím vlastní četby).
- Uveďte klíčové koncepce a představitele české meziválečné poezie století (s využitím vlastní četby).
- Charakterizujte tvůrčí typ Karla Čapka.
- Uveďte klíčové koncepce a představitele české meziválečné prózy století (s využitím vlastní četby).
- Okomentujte potenciál básnických textů ke zhudebnění. Jaké aspekty básně to umožňují? Uveďte příklady zhudebněné poezie ve 20. století a odůvodněte, proč k tomu dochází.
- Zařaďte román, z něhož jste si vylosovali ukázku, do kontextu české literatury 50. let 20. století.

- Podejte výklad o dějinách české exilové literatury v průběhu 20. století (s využitím vlastní četby).
- Charakterizujte českou poezii 60. let 20. století, uveďte její klíčové představitele (s využitím vlastní četby).
- Charakterizujte prózu 2. poloviny 20. století s tematikou osudů Židů a holocaustu (s využitím vlastní četby).
- Charakterizujte české drama a divadlo ve 2. polovině 20. století s důrazem na 60. léta (s využitím vlastní četby). Osobnost Václava Havla jako dramatika.
- Charakterizujte českou prózu 60. let 20. století (s využitím vlastní četby), uveďte její klíčové představitele.
- Charakterizujte literární druh lyriky, uveďte její typy a doložte konkrétními příklady ze své četby.
- Charakterizujte na základě vlastní četby, jakým způsobem je ve 2. polovině 20. století a současnosti tematizován vztah velkých dějin a malého člověka. Doložte konkrétními příklady ze své četby.
- Charakterizujte autorské divadlo jako specifický typ divadla. Divadla malých forem v české kultuře 2. poloviny 20. století.
- Charakterizujte český disent 70. a 80. let 20. století, jeho podoby, osobnosti, vztah k režimu, principy fungování v rámci literárního a kulturního života.
- Vymezte pojem literárního experimentu a uveďte jeho příklady. Jakou podoby má experimentální poezie v padesátých a šedesátých letech 20. století? Kteří autoři jsou s ní spojeni?
- Charakterizujte hlavní rysy moderny, uveďte klíčové směry, skupiny a představitele v české literatuře přelomu 19. a 20. století. Doložte konkrétními příklady ze své četby.
- Uveďte, jaké aspekty jsou charakteristické pro českou literaturu 90. let 20. století. Určete klíčové představitele české prózy tohoto období.

Příloha 2: Požadavky na seznam četby ke státní bakalářské zkoušce

Seznam četby je **povinnou součástí SZ** a bez jeho předložení nelze SZ konat. Kvalita seznamu četby a dovednost vést o něm diskusi je součástí hodnocení. Seznamem četby student dokládá jednak splnění požadavků četby, jednak svůj vlastní čtenářský postoj a čtenářské preference. Student sestaví seznam na základě následujících *závazných zásad*:

Rozsah

Seznam četby by měl být v rozsahu **součtu všech dílčích seznamů četby** na jednotlivé absolvované předměty z literární části oboru český jazyk a literatura. Měl by obsahovat:

- nejméně 100 českých literárních děl různých žánrů, období a směrů, která uchazeč dokáže kultivovaně charakterizovat a využívat v argumentaci,
- nejméně 20 titulů odborné literatury v intencích požadavků k dílčím zkouškám.

Obsah

- V seznamu četby nesmí chybět **kanonická díla české literatury**. Řada kanonických děl je probírána na přednáškách a seminářích, semináře ani přednášky však nemohou dosáhnout úplnosti. Předpokládá se proto, že student v průběhu studia četl i nad rámec povinné četby a že seznam bude jeho individuální zájem odrážet.
- U **klíčových autorů české literatury** (Neruda, Vrchlický, Čapek, Holan, Nezval, ...) by mělo být uvedeno **více literárních děl**, zvláště pokud procházeli více literárními směry, skupinami, obdobími atp. U klíčových autorů rozhodně nestačí uvádět jen jedno dílo marginálního významu.

Seznam četby musí obsahovat **odbornou sekundární literaturu**. Do odborné literatury student zahrne: monografie, odborné (nikoli populární a obecné) publikace, jednotlivé články a studie.

Součástí seznamu odborné literatury nemohou být publikace přehledového, slovníkového typu – tj. nikoliv slovníky, encyklopedie, lexikony.

Struktura a forma

- Seznam četby musí být **strukturován**, a to po jednotlivých obdobích, a to na následující oddíly:
  - 19. století,
  - 20. století I,
  - 20. století II,
  - současná česká literatura,
  - případně (není povinné): světová literatura, literatura pro děti a mládež, starší česká literatura

V rámci těchto úseků musí být rovněž rozčleněn na prózu, poezii a drama.

- Seznam četby by měl být **proporční**. Měl by tedy pokrývat všechna období, literární druhy a žánry proporčně.
- Seznam četby musí obsahovat bibliografické údaje (autor, název díla, nakladatel, místo a rok vydání).

Seznam četby doporučujeme konzultovat s dostatečným předstihem před konáním SZ. Student je povinen (a je to i v jeho zájmu) na SZ **donést dvě verze seznamu četby** – jednu odevzdává komisi, druhou může využít během přípravy či přímo v průběhu komisionálního zkoušení.